

7 důvodů, proč znevýhodněným dětem nebrat podpůrné opatření „další pedagogický pracovník“

Stanovisko k návrhu zákona, kterým se mění zákon č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), ve znění pozdějších předpisů (sněmovní tisk č. 829)

Ministerstvo školství navrhuje zrušení podpůrného opatření „další pedagogický pracovník“. To zahrnuje kromě školního psychologa a speciálního pedagoga, jejichž financování má být na základě novely zajišťováno plošně, i možnost využití dalšího učitele. Další učitel bývá jako **podpůrné opatření přiznáván dětem s podpůrnými opatřeními ve vyšších stupních pokud nepostačuje využití asistenta pedagoga. Návrh novely toto podpůrné opatření bez náhrady ruší.**

Zrušení podpůrného opatření “další pedagogický pracovník” se v návrhu novely objevilo **nestandardně až po skončení připomínkového řízení a nepředcházela mu žádná odborná diskuze.**

Podle odborné iniciativy **Neberme školám asistenty**, která se v předchozím období zabývala riziky navrhovaných změn ve financování asistentů pedagoga na základních školách, jde o další snahu šetřit na podpoře znevýhodněných žáků a jejich učitelů. Zrušení této podpory zasáhne nejzranitelnější děti, jejich rodiny i školy, kde se tyto děti aktuálně vzdělávají.

Proč s navrženou změnou nesouhlasíme?

1. Jedná se o nepřiměřený zásah do práva dětí na vzdělání

Na poskytování podpůrných opatření mají děti se speciálními vzdělávacími potřebami právní nárok. Zrušení této podpory může znamenat nepřiměřený zásah do práv dětí, které podporu dalšího pedagogického pracovníka aktuálně využívají.

2. O podporu přijdou nejvíce zranitelné děti

Podpůrné opatření „další pedagogický pracovník“ se často využívá u dětí, které potřebují vysokou míru podpory ve 3. až 5. stupni. Školská poradenská zařízení je přiznávají v momentě, kdy k zajištění jejich vzdělávání nestačí jiná podpůrná opatření, včetně asistenta pedagoga. Změna by tak postihla děti, které jsou ve vzdělávání považovány za nejvíce zranitelné.

3. Vzroste zátěž škol a pedagogických pracovníků, které vzdělávají děti s nejvyšší potřebou podpory

Zrušení tohoto podpůrného opatření nepřiměřeně zatíží pedagogy v běžných i speciálních školách, kteří jej ve svých třídách aktuálně využívají. Nedostatečná podpora dětí může vést až k vyhoření či volbě jiného zaměstnání. V samotných třídách může mít ztráta dalšího pedagogického pracovníka negativní dopady na vzdělávání celých třídních kolektivů.

4. Vzroste počet dětí nedobrovolně vzdělávaných v domácím vzdělávání

Podle zjištění veřejného ochránce práv se po roce 2020 více než zdvojnásobil počet dětí se speciálními vzdělávacími potřebami, které se místo v běžných či speciálních třídách vzdělávají doma. Dle dat MŠMT z roku 2023 jich bylo téměř 930. Podle zástupce veřejného ochránce práv V. A. Schorma může být příčinou tohoto nárůstu nedostatečná podpora jejich vzdělávání ve

školách. Zrušení podpůrného opatření „další pedagogický pracovník“ zvýší tlak na vyloučení znevýhodněných dětí ze vzdělávacího systému a ohrozí i jejich socializaci a budoucí integraci do společnosti.

5. Zhorší se (nejen) socioekonomická situace rodin znevýhodněných dětí

Pokud dítě přejde na domácí vzdělávání, rodina bude muset zajistit jeho celodenní péči i výuku. To znamená omezení možnosti pracovního uplatnění i sociálních kontaktů, finanční zátěž a zvýšený stres pro rodiče. Domácí vzdělávání není pro tyto rodiny volbou, ale důsledkem absence podpory v běžných i speciálních školách.

6. Náklady státu mohou být vyšší, než očekávané úspory

Zrušení tohoto podpůrného opatření s ohledem na nízký počet dětí, kterým je přiznáváno, žádné zásadní úspory nepřinese. Hrozí ale, že se rodiny stanou v důsledku náročné celodenní péče o dítě závislé na sociální pomoci státu. Zajištění nezbytných dávek nebo umístění těžce hendikepovaných dětí do ústavní péče představují pro stát ve výsledku výdaje navíc.

7. Návrh je v rozporu s mezinárodními závazky ČR

Na základě platných mezinárodních smluv i vnitrostátní legislativy mají všechny děti se speciálními vzdělávacími potřebami právní nárok na taková podpůrná opatření, která potřebují ke vzdělávání a rozvoji svého potenciálu. Zrušením podpůrného opatření „další pedagogický pracovník“ dojde u dětí ke snížení standardu vzdělávání, což je mj. v rozporu s čl. 7 a 24 Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením. Návrh současně naplňuje znaky diskriminace u dětí se zdravotním handicapem podle čl. 2 Úmluvy. K dalším patří čl. 23 Úmluvy o právech dítěte nebo čl. 13 odst. 1 Mezinárodním paktem o hospodářských, sociálních a kulturních právech. Bez náležitého zdůvodnění nelze snižovat již jednou dosaženou úroveň ochrany sociálních práv.

Bude-li přijata novela školského zákona v navržené podobě, bude omezeno právo některých žáků na vzdělání. Především pro děti s těžšími formami postižení se plnění povinné školní docházky v základní škole (ať běžné nebo speciální) stane nedostupným a bude to mít i zásadní ekonomické dopady.

Které děti jsou návrhem nejvíce ohroženy?

Dalšího pedagogického pracovníka coby podpůrné opatření využívají například děti, které mají obtíže s fungováním v třídním kolektivu na běžných ZŠ. Jde třeba o děti s lehkým mentálním postižením nebo poruchou autistického spektra s těžkou symptomatikou, kde je přítomnost druhého učitele nezbytná pro zajištění jejich vzdělávání i bezpečí, a to jak samotného dítěte, tak jeho spolužáků. Dalšího pedagogického pracovníka využívají také děti po úrazu či nemoci, děti s vážnějšími logopedickými vadami nebo děti s těžkým kombinovaným postižením ve speciálních školách.

Příklad personální podpory v podobě dalšího učitele po úrazu dítěte

První čtyři roky se Tereza vzdělávala v běžné základní škole. Vše v jejím životě ale změnil úraz, který jí způsobil rozsáhlé poškození mozku. V počátku nedokázala ani sama dýchat, nyní je v domácí péči, má

zavedenou tracheostomií. Za Terezou dochází na dvě hodiny denně učitel, který se s ní učí to, co aktuálně zvládá. Bez dalšího učitele by Tereza nemohla plnit povinnou školní docházku.

Příklad personální podpory dalšího učitele při vzdělávání dětí s mentálním postižením

V základní škole v menší obci je nutné zajistit vzdělávání více dětí s mentálním postižením. Vzhledem k jejich speciálním vzdělávacím potřebám a výrazně pomalejšímu tempu práce nejen při nauce čtení, psaní a počítání, ale v průběhu celé výuky, není možné využít podporu asistenta pedagoga, jehož kvalifikace je nedostačující. K naplnění speciálních vzdělávacích potřeb těchto dětí v běžné škole je další učitel coby podpůrné opatření nezbytností.

Příklad personální podpory v podobě dalšího učitele při vzdělávání žáka s poruchou autistického spektra (PAS)

Martin s PAS s průměrným intelektem a s náročným chováním byl i přes opakované snahy o začlenění do běžné základní školy vzděláván v domácím prostředí, což bylo pro rodinu velmi zatěžující. Následně mu byla doporučena speciální škola, kde ve třídě působil kromě učitele i asistent pedagoga. S ohledem na Martinovo náročné chování byl zpracován krizový plán a doporučeno podpůrné opatření další pedagogický pracovník, které umožnilo potřebnou individualizaci přístupu. Bez dalšího učitele by nebyla možná výuka Martina a jeho spolužáků ani ve speciální škole.

Příklad personální podpory pro dítě se sluchovým postižením ve speciální škole

Pro naplnění vzdělávacích potřeb všech dětí ve speciální škole pro děti se sluchovým postižením je potřebný preferovaný model, kdy ve třídě působí tandem slyšícího a neslyšícího pedagoga. Neslyšící pedagog předává informace v českém znakovém jazyce, čímž umožňuje žákům vyjádřit myšlenky a emoce v mateřském jazyce, zatímco slyšící pedagog zajišťuje komunikaci v češtině (mluvené i psané). Tento model podporuje nejen bilingvní výuku (což je preferovaný přístup ve vzdělávání žáků se sluchovým postižením, kteří v komunikaci preferují český znakový jazyk), ale také posiluje propojení mezi školou a rodiči či odborníky.

O iniciativě Neberme školám asistenty

Odborná iniciativa Neberme školám asistenty vznikla v září 2023 v reakci na návrh novely školského zákona, který počítal se snížením počtu asistentů pedagoga na základních školách a jejich zrušením v podobě podpůrného opatření pro děti, které asistenta pedagoga skutečně potřebují. V současné době iniciativa reaguje na vládní návrh zrušení podpůrného opatření Další pedagogický pracovník, které omezí právo některých žáků na vzdělání. **Iniciativu tvoří Učitelská platforma, Asociace pracovníků speciálně pedagogických center, Stálá konference asociací ve vzdělávání, SOFA a Spoluškola.**

Stanovisko dále podporují:

Aliance pro individualizovanou podporu, z. s.
Asociace organizací neslyšících,
nedoslýchavých a jejich přátel, z. s.
Asociace lesních MŠ, z.s.
Awen Amenca, z. s.
Člověk v tísní, o. p. s.
Jonášův spolek, z.s.
Liga lidských práv
META, o. p. s.
METODĚJ, z. s.
Nadace rozvoje občanské společnosti

Nová škola, o. p. s.
PARENT PROJECT, z. s.
Péče bez překážek, z. s.
Platforma pro včasnou péči, z. s.
Rytmus – od klienta k občanovi, z.ú.
Smiling Crocodile, o. p. s.
SPC a ZDVPP Nautis
Společnost pro mukopolysacharidosu, z.s.
Za sklem, o. s.
Žiju s hendikepem

